

Fizika 9–10.
1. kötet
OH-FIZ910TB/I.
Tanmenetjavaslat

Bevezetés

A tanmenet az OH-FIZ910TB/I. (tananyagfejlesztők: dr. Fülöp Ferenc, Póda László, Simon Péter, Urbán János) Fizika 9–10. I. kötet tankönyvhöz készült. A tankönyv megfelel a 2020-as Nemzeti Alaptantervnek és a hozzá kapcsolódó Fizika 9–10. kerettantervnek, témakörei követik a kerettanterv témaköreit. A tankönyvek tananyaga több helyen meghaladja a kerettanterv előírásait, ami azzal magyarázható, hogy elsősorban a természettudományok, a fizika és a műszaki pálya iránt érdeklődést mutató tanulói csoportok számára készültek. Ezért is tárgyalják inkább a szakmai logika mentén az egyes témaköröket, valamint erősebb matematikai tudást igényelnek a tanulóktól. A kötetekben tárgyalt témák és tanulói aktivitásra serkentő feladatok, tevékenységek összhangban vannak a kerettantervben megfogalmazott ismeretekkel és fejlesztési feladatokkal. Több leckében is helyet kap a fizika legújabb eredményeinek bemutatása. A tanmenet az óraszámok felosztását mutató összefoglaló táblázattal kezdődik. Ezt követi az egymást követő tanórákat felsoroló 5 oszlopos táblázat az alábbi oszlopokkal: az óra sorszáma, témája, új fogalmak, az órához kapcsolódó fejlesztési feladatok és ismeretek a kerettantervből, végül javasolt tevékenységek, munkaformák. A tanmenetben tárgyalt órák kicsit több mint fele hagyományos tanítási óra, melynek középpontjában egy szaktudományos ismeret áll, ennek a megtanítása a feladat tanári magyarázat és feladatok megoldása segítségével. A feladatok megfogalmazásánál figyelni kell a reális adatok használatára és a mindennapi jelenségekhez kapcsolódó megfogalmazásra. A közvetlen ismeretátadás mellett sok esetben a tanulók aktivitása kerül előtérbe, például önálló kísérletek és mérések elvégzését igényli a diákoktól. A feladatmegoldó órák célja az előzőekben tanult anyagok alkalmazásszintű készségének fejlesztése. A Nemzeti Alaptantervben megfogalmazott korszerű módszertani elvek szerint a fizikaórák célja azonban nem lehet kizárólagosan a fizika szaktudományos ismereteinek átadása. Ennek megfelelően az alaptantervben és a kerettantervekben a korábbinál kevesebb szaktudományos ismeret megtanítását írják elő, a felszabaduló órák középpontjában egy, a tanulókat érdeklő, sűrűn használt gyakorlati alkalmazás vagy a 21. században fontos, az emberiség sorsát nagyban befolyásoló globális probléma áll. Ilyenkor a tanár szerepe megváltozik, a háttérből irányítja a tanulók önálló adatgyűjtését, csoportos kísérletezését, érvelő vitáját vagy a projekt megvalósulását. Érdemes megjegyezni, hogy a tankönyv sok, a tehetséggondozásban jól felhasználható ábrát és kiegészítő anyagot tartalmaz, továbbá az aktív, önálló tanulást segítő szövegrészeket, ezek a megfelelő helyen megjelennek a kerettantervben is. Ezeknek a tevékenységeknek egyik eredménye kell, hogy legyen a rendszerszintű gondolkodás kialakulása, ami a mérnöki és általában az alkotómunka alapja. A mindennapok problémáihoz és eszközeihez szorosan kapcsolódó, jelenségközpontú órák gyakran integrált jellegűek, nem sorolhatók be a fizika tudományának egy szakterületéhez, és tárgyalásuk során érdemes előre- és hátralapozni a könyvben.

Óraszámok felosztása

Témák	Új tananyag feldolgozása (óraszám)	Képességfejlesztés, összefoglalás, gyakorlás, ellenőrzés (óraszám)	Teljes óraszám
I. Egyszerű mozgások	5	6	11
II. Erőtan, egyensúly	7	8	15
III. Munka, energia	5	5	10
IV. Hőtani folyamatok	5	6	11
V. Termodinamika	8	6	14
VI. Folyadékok, gázok dinamikája	4	3	7
Összesen	34	34	68

Az óra sor-száma	Az óra témája	Új fogalmak	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
I. Egyszerű mozgások				
1.	1. Fizikai kísérletek, mérések, mértékegységek	Mérés, mértékegységrendszerek, SI. Alapmértékegységek, származtatott mértékegységek.	Hosszúság és időmérő eszközök bemutatása.	Egyszerű mérések elvégzése, eredmények rögzítése csoportmunka keretében.
2.	Egyenes vonalú egyenletes mozgás	Vonatkoztatási rendszer, pálya, elmozdulás, elmozdulásvektor, út, sebesség, egyenes vonalú egyenletes mozgás.	A környezetben előforduló mozgások leírása az alapfogalmakkal, a sebesség fogalmának.	Motiváció a fizika tanulásával kapcsolatban (pl. videófilm). Kísérlet: egyenes vonalú egyenletes mozgás Mikola-csővel.
3.	Változó mozgások: átlagsebesség, pillanatnyi sebesség	Egyenletesen változó sebességű mozgások ábrázolása grafikonon. Átlagsebesség.	Pillanatnyi sebesség és átlagsebesség értelmezése, konkrét mozgások esetén ezeknek a becslése.	Pillanatnyi sebesség értelmezése bemutatóval (pl. ppt vagy videófilm).
4.	Feladatmegoldás, grafikonos ábrázolás		Egyenletesen változó sebességű mozgások ábrázolása grafikonon. Átlagsebesség. Grafikonok értelmezése, gondolkodtató kérdések, feladatok.	Egyszerű mérések elvégzése, az adatok feldolgozása, ábrázolása.
5.	Egyenes vonalú egyenletesen változó mozgás	Gyorsulás, az egyenes vonalú egyenletes változó mozgás.	Az egyenletesen változó mozgás felismerése és értelmezése a környezetünkben. Feladatok a pillanatnyi sebesség és a megtett út kiszámítására.	Kísérlet: lejtőn legördülő golyó mozgásának vizsgálata. Videó készítése környezetünkben megfigyelhető mozgásról, majd mozgás elemzése videóanalízis segítségével.
6.	Feladatmegoldás, grafikus ábrázolás		Mért adatok táblázatos és grafikus ábrázolása és a mérési adatok rögzítése. Egyszerű számításos feladatok állandó gyorsulással mozgó testek esetében.	

Az óra sor-száma	Az óra témája	Új fogalmak	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
7.	Szabadesés	Nehézségi gyorsulás.	A sebesség változásának jellemzése, a gyorsulás értelmezése Esési idő és becsapódási sebesség számítása szabadesés esetén. Galilei munkásságának megismerése: tudományos módszer kialakulása a mozgások témakörében.	Kísérlet: szabadesés vizsgálata ejtőzsinórral vagy ejtőcsővel vagy számítógépes módszerrel: szabadesés, egyenes vonalú egyenletesen változó mozgás.
8.	Mérések végzése	Kísérletek, mérések végzése az egyszerű mozgások körében a rendelkezésre álló eszközök és okostelefon segítségével. A kiadott projektfeladat megbeszélése.		
9	Feladatmegoldás az egész témakörből		Az eddig tanultak rendszerezése. A témakörben szereplő legfontosabb fogalmak, folyamatok és összefüggések átvizsgálása.	Mérési adatok összevetése egyszerű mérési modellel.
10.	Összefoglalás		Rendszerezés. A témakörben szereplő legfontosabb fogalmak, folyamatok és összefüggések átvizsgálása.	
11.	Témazáró dolgozat		A tanár által összeállított témazáró dolgozat feladatainak megoldása.	
II. Erőtan, egyensúly				
12.	Newton I és III. törvénye	Tehetlenség törvénye, inerciarendszerek, Galilei-féle relativitási elv. Erő-ellenérő, Newton III. törvénye.	Az alapvető dinamikai fogalmak értelmezése, ezek megjelenése a mindennapi életben sportolás, közlekedés folyamán.	Kísérletek a tehetlenség törvényének igazolására, gondolkodtató kérdések. Gondolkodtató kérdések Newton III. törvényére.
13.	Newton II. törvénye	Erőhatás, erő és mértékegysége, erőmérés, Newton II. törvénye. Tehetlenség, tömeg és mértékegysége. A dinamika alapegyenlete.	Mi szükséges a testek mozgásállapotának megváltoztatásához? Az erő mint fizikai mennyiség jelentésének értelmezése. Erők eredőjének értelmezése.	Kísérletek Newton II. törvényének igazolására. Gyűjtőmunka Newton munkásságáról. Kiselőadás a tömegetalon új meghatározásáról.

Az óra sor-száma	Az óra témája	Új fogalmak	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
14.	Lendület, a lendületmegmaradás törvénye	Rugalmas, rugalmatlan ütközés, tökéletesen rugalmatlan ütközés. Lendület, zárt rendszer, lendületmegmaradás törvénye.	Egyszerű esetekben a testek lendülete nagyságának kiszámolása, az irányának meghatározása.	Kísérlet: rugalmas ütközésre (azonos és különböző tömeg esetén) és rugalmatlan ütközésre.
15.	Mérések végzése	Labdák rugalmasságának vizsgálata a visszapattanás magasságának megfigyelésével. Légpárnás sínen mozgó kiskocsik kvantitatív vizsgálata.		
16.	Feladatmegoldás, grafikus ábrázolás		A témakörhöz tartozó feladatok megoldása. Mérési adatok ábrázolása, kiértékelése.	
17.	Nehézségi erő, súly, súlytalanság, rugóerő	Nehézségi erő, súly, súlytalanság, rugóerő.	Mit jelent a lebegés az űrhajóban? Hétköznapi életben előforduló példák. A rugó mint egyszerű erőmérő. Lineáris erő-törvény.	Kísérlet: fonál elvágása után papírlap kihúzása a felfüggesztett könyvből. Robert Hooke munkássága (gyűjtőmunka).
18.	Súrlódás	Súrlódási erő: csúszási súrlódás, tapadási súrlódás.	A kanyarodás fizikája, a kicsúszás megfigyelése (pl. kanyarodó autó) és okainak (súrlódási erő) vizsgálata.	Kísérlet: érintkező felületek közötti súrlódás befolyásolása kis mennyiségű szennyező anyaggal (pl. por, olaj). Kísérlet: Változtatható hajlásszögű lejtő megépítése.
19.	Mérések végzése	Mérések végzése a súlyerő vizsgálatára. Csúszási, tapadási, súrlódási együttható mérése a rendelkezésre álló eszközökkel.		
20.	Feladatmegoldás, grafikus ábrázolás, gyakorlás		A nehézségi erő, súlyerő, rugóerő fogalmához tartozó feladatok gyakorlása. Súrlódási erőhöz kapcsolódó feladatok megoldása.	
21.	Egyensúly vizsgálata	Merev test fogalma, egyensúlya, erőkar, forgatónyomaték, erőpár.	Egyszerű kéziszerszámok működésének magyarázata.	Kísérlet: Különféle csavarok behajtása különböző méretű csavarhúzóval egy adott fahasámba.

Az óra sor-száma	Az óra témája	Új fogalmak	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
22.	Merev test egyensúlya	Tömegközéppont, egyensúlyi helyzetek	Különböző egyensúlyi helyzetek felismerése a mindennapi életben.	Játék: A Jenga és a Marokkó (Mikádó) játékok működésének elemzése.
23.	Mérések végzése	Kétkarú mérleg egyensúlyának vizsgálata. Különleges egyensúlyi helyzetek előállítása.		
24.	Feladatmegoldás, grafikus ábrázolás		A témakörhöz tartozó feladatok megoldása, gyakorlás.	
25.	Összefoglalás		Rendszerezés. A témakörben szereplő legfontosabb fogalmak, folyamatok és összefüggések átvizsgálása.	
26.	Témazáró dolgozat		A tanár által összeállított témazáró dolgozat feladatainak megoldása.	
III. Munka, energia				
27.	A munka, teljesítmény	Állandó és változó erő munkája, teljesítmény, határfok	A munka köznapis és fizikai fogalmának elköltetése. James Watt munkássága. Az elektromos energiát előállító erőművek jellemzői.	Önálló tevékenység: az elektromos energiát előállító erőművek üzemi paramétereinek keresése a világhálón. A jellemző adatok összehasonlítása.
28.	A gyorsítási munka, a mozgási és a rugalmas energia	Gyorsítási munka, kinetikus energia, munkatétel, rugalmas energia.	A munkavégzés-munkavégző képesség közötti összefüggés megértése gyakorlati tapasztalatok alapján.	Demonstrációs kísérlet vagy videón bemutatott kísérlet elemzése. Tevékenység: rugó deformálása
29.	Gyakorlás, feladatmegoldás		Az előző két óra anyagára épülő, a mindennapi élethelyzeteket leíró feladatok megoldása.	

Az óra sor-száma	Az óra témája	Új fogalmak	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
30.	Emelési munka, helyzeti energia, a mechanikai energia megmaradása	Helyzeti energia, konzervatív erőter, gravitációs erőter, emelési munka, helyzeti energia, mechanikai energiamegmaradás törvénye.	A testek mozgatása közben bekövetkező energiaváltozások megértése, rugón rezgő test energiáinak elemzése. A mechanikai energiamegmaradás törvényének felismerése.	Demonstrációs kísérlet vagy videón bemutatott kísérlet elemzése. Tevékenység: emelési munkavégzés. Prezentáció készítése: a mechanikai energiamegmaradás bemutatása gyakorlati példákon keresztül.
31	A súrlódási erő munkája	Súrlódási erő, súrlódási erő munkája; a súrlódási erő nem konzervatív erő.	Az energia megmaradása súrlódásos mozgás esetén. Egy általánosabb energiamegmaradás megfogalmazása.	Demonstrációs kísérlet értelmezése. Önálló kísérlet elvégzése a súrlódó felületek felmelegedésének bemutatására.
32.	Egyszerű gépek	Egyoldalú emelő, kétoldalú emelő, csiga, hengerkerék, lejtő, csavar.	Egyszerű gépek azonosítása a környezetünkben. Annak a ténynek a felismerése, hogy egyszerű gépekkel nem lehet munkát megtagarítani.	Leonardo da Vinci ide vonatkozó találmányainak, vagy az emberi szervezetben működő egyszerű gépeknek a bemutatása ki-előadások formájában.
33.	Mérések végzése	A tankönyv 16. leckéjében szereplő projektfeladat elvégzése, az eredmények közös kiértékelése.		
34.	Gyakorlás, feladatmegoldás		A témakörhöz tartozó feladatok megoldása, gyakorlás.	
35.	Összefoglalás		Rendszerezés. A témakörben szereplő legfontosabb fogalmak, folyamatok és összefüggések átvizsgálása.	
36.	Témazáró dolgozat		A tanár által összeállított témazáró dolgozat feladatainak megoldása.	

Az óra sor-száma	Az óra témája	Új fogalmak	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
IV. Hőtani folyamatok				
37.	A hőmérséklet és a hőmennyiség	Hőmérséklet, hőmennyiség, Kelvin-skála, Celsius-skála, hőmérsékleti skálák.	A hőmérséklet mint a testek hőállapotát leíró fogalom, a termikus kölcsönhatás jelei.	Hűlési-melegedési folyamatok vizsgálata. Hőmérsékletmérés, prezentáció a különféle hőmérsékleti skálák jellemzőiről. Egyszerű, a mindennapi élethez kapcsolódó feladatok megoldása.
38.	Szilárd testek hőtágulása	Lineáris, felületi és térfogati hőtágulási együttható, a dilatáció fogalma, gyakorlati alkalmazások.	A hőtágulás jelenségének értelmezése, anyagszerkezeti magyarázata. Gyakorlati megoldások a hőtágulás felhasználására és káros hatásának kivédésére. A vasbeton „működése”.	Bimetall kapcsoló kísérleti vizsgálata. Anyaggyűjtés a bimetall kapcsoló alkalmazásairól. Prezentáció készítése a vasbeton működéséről. Egyszerű, a mindennapi élethez kapcsolódó feladatok megoldása.
39.	Folyadékok hőtágulása	Folyadékok hőtágulása.	A folyadékok hőtágulásának megjelenése a hétköznapi életben. A hőtágulási együttható összevetése a szilárd anyagokéval. A víz eltérő tulajdonsága.	Bemutatóval egybekötött kiselőadás víz anomális viselkedésének magyarázatára.
40.	Feladatmegoldás, gyakorlás		A gyakorlati élethez kapcsolódó, a hőtágulással összefüggő feladatok megoldása.	
41–42.	Gázok állapotváltozásai	Állapotjelzők, nyomás, térfogat, hőmérséklet, tömeg, mólszám, egyensúlyi állapot. Az izoterm, az izobár és az izochor állapotváltozás jellemzői. Az ideális gáz.	A gázok különféle állapotváltozásának megértése. Gyakorlati esetek keresése a háztartásban, ipari folyamatokban.	Demonstrációs kísérletek elemzése. Egyszerű, a mindennapi élethez kapcsolódó feladatok megoldása.
43.	Egyesített gáztörvény, az ideális gáz állapotegyenlete	Egyesített gáztörvény, állapotegyenlet, egyetemes gázállandó.	Az egyesített gáztörvény és az állapotegyenlet értelmezése, Avogadro törvénye. A gázok állapotváltozásának megértése egyszerű számolásokon keresztül, az egyesített gáztörvény alkalmazásával.	Önálló kutatómunka: Boyle, Mariotte, Gay-Lussac, Avogadro (kapcsolódás a kémiához), Regnault munkásságának bemutatása kiselőadás formájában.

Az óra sor-száma	Az óra témája	Új fogalmak	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
44.	Feladatmegoldás, grafikonos elemzés		Hőtani folyamatok grafikus ábrázolása, grafikonos ábrázolás értelmezése, egyszerű számolási feladatok elvégzése.	
45.	Gyakorlás, feladatmegoldás		A témakörhöz tartozó feladatok megoldása, gyakorlás. A fejezet leckéihez készített prezentációk, előadások bemutatása, megvitatása.	
46.	Összefoglalás		Rendszerezés. A témakörben szereplő legfontosabb fogalmak, folyamatok és összefüggések átvizsgálása.	
47.	Témazáró dolgozat		A tanár által összeállított témazáró dolgozat feladatainak megoldása.	
V. Termodinamika				
48.	A gázok belső-energiája, a hőtan I. főtétele	A belső energia, az I. főtétel, a térfogati munka, elsőfajú örökmozgó Fajhő, hőkapacitás, mólhő	Az I főtétel alkalmazása hengerben mozgó dugattyú vizsgálatában. A felvett és leadott hő, a rendszer és környezete által végzett munka értelmezése a folyamatban.	Kísérlet kerékpárpumpával. Miért melegszik a pumpa?
49.	Termodinamikai folyamatok energetikai vizsgálata	Izochor, izobár, izoterm és adiabatikus folyamatok grafikonjai. A hőkapacitás és fajhő fogalma.	Állapotváltozások termikus jellemzői. Grafikonok kiértékelése. A belsőégésű motorok működése.	Demonstrációs kísérlet: hűtőszekrényből kivett, vízzel teli pohár falának megfigyelése és a jelenségek magyarázata az óra folyamán. Egyszerű, a mindennapi élethez kapcsolódó feladatok megoldása.
50.	A hőtan II. főtétele	A II. főtétel, reverzibilis és irreverzibilis folyamatok. A hatásfok.	A hőerőgép, hűtőgép működésének megértése. A hőszivattyú és a hűtőgép működésének összevetése. A másodfajú perpetuum mobile fogalmának megértése.	Prezentáció készítése a hőszivattyúk működéséről és alkalmazásáról.

Az óra sor-száma	Az óra témája	Új fogalmak	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
51.	Feladatmegoldás, gyakorlás		A főtételekhez kapcsolódó egyszerű feladatok megoldása.	
52.	Olvasás, fagyás	Olvasás, fagyás, olvasás-pont, fagyáspont, olvasáshő, fagyáshő. Hőkapacitás és fajhő.	Az olvasás és fagyás folyamatának megértése. A túlűtés jelensége, értelmezése. Jedlik Ányos munkássága a hőtan területén.	Kísérleti bemutató az olvasáspont nyomás-függésére. Projektfeladat: a víz anomális viselkedésének magyarázata.
53.	Párolgás, forrás, lecsapódás	A párolgás, forrás, lecsapódás, szublimáció fogalma. Párolgáshő, forráshő.	A párolgás folyamatának értelmezése. A párolgás következménye: a párolgó folyadék lehűl. A párolgás és lecsapódás alkalmazásai: helyi érzéstelenítés, hőerőművek.	A hőerőművek működésének bemutatása kiselőadás (ppt) keretében.
54.	Halmazállapotváltozások a természetben	Víz fagyása, jég úszása, olvasása. Páratartalom, hulló, nem hulló csapadékok.	A természetben előforduló halmazállapotok felismerése, azok átalakulása az évszakok során. A csapadékok fajtái, kialakulásuk feltételeinek ismerete.	Meteorológiai jelentések elemzése a halmazállapotváltozás, csapadékképződés, páratartalom szempontjából. Egyéni adatgyűjtés.
55.	Mérések végzése	Egyszerű kísérletek elvégzése (akár otthon is) a halmazállapotváltozások köréből, például víz forralása, fagyasztása. A tapasztalatok megvitatása. Beszámoló a meteorológiai jelentések hőtani szempontú elemzéséről.		
56.	A hő terjedése	Hővezetés, hőáramlás, hőszigetelés, hővezető, hőszigetelő anyag.	A hő terjedésének módjai, a közöttük levő különbségek. A hővezető és hőszigetelő anyagok azonosítása. Annak ismerete, hogy milyen tényezőktől függ a testek hőkibocsátási és hőelnyelési tulajdonsága.	Önálló kutatómunka: kiselőadás (ppt) készítése a naperőművek működéséről, vagy a hőszigetelés élettani hatásairól.
57.	Hőtan az otthonunkban	Napkollektor, padlófűtés, égéshő, fűtőérték. Hőszigetelés, passzív ház.	A lakások, házak fűtési rendszerének ismerete, a hőszigetelés fontossága. Lakáson belüli páralecsapódás elkerülése. A passzív ház energetikai rendszere.	Önálló előadás készítése a passzív ház szerkezetéről, tervezési szempontjairól, működéséről.
58.	Mérések végzése		Egyszerű kísérletek, mérések végzése a hőterjedés különböző módjainak bemutatására. A passzív házzal szembeni kiselőadások meghallgatása, megvitatása.	

Az óra sor-száma	Az óra témája	Új fogalmak	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
59.	Gyakorlás, feladatmegoldás		A témakörhöz tartozó feladatok megoldása, gyakorlás.	
60.	Összefoglalás		Rendszerezés. A témakörben szereplő legfontosabb fogalmak, folyamatok és összefüggések átvizsgálása.	
61.	Témazáró dolgozat		A tanár által összeállított témazáró dolgozat feladatainak megoldása.	
VI. Folyadékok és gázok mechanikája				
62.	Nyugvó folyadékok vizsgálata	Folyadékmodell, hidrosztatikai nyomás, Pascal-törvény.	A folyadékok szerkezetének ismerete. A folyadék belsejében fellépő nyomás és a szabad felszínre ható nyomás értelmezése. Paradox hidrosztatikai jelenségek magyarázata.	Hidraulikus emelő működésének vizsgálata.
63.	A légkör vizsgálata	A levegő súlya, nyomása, a normál légköri nyomás.	A légnyomás megnyilvánulásának felismerése a hétköznapi jelenségekben. A légnyomás és időjárás közötti kapcsolat vizsgálata meteorológiai mérési adatok alapján.	A 32. leckében levő okostelefonos mérések otthoni elvégzése, óra alatti megvitatása. Videóbemutatóval egybekötött kiselőadás a magdeburgi félgömbökről.
64.	Felhajtóerő folyadékokban és gázokban	Úszás, lebegés, lesüllyedés, felhajtóerő. Arkhimédész törvénye.	Az úszás, lebegés, lesüllyedés fizikai tartalmának ismerete folyadékokban és gázban. A stabil egyensúlyi helyzet értelmezése és szerepe vízi és légi járművek esetén.	Kísérlet: Fahasáb úszási pozícióinak vizsgálata. Szilárd test sűrűségének meghatározása Arkhimédész törvénye alapján.
65.	Áramló közegek vizsgálata	Áramlási tér, áramlási vonalak, aerodinamikai felhajtóerő. Közegellenállási erő, közegellenállási tényező.	A repülőre ható erők értelmezése, a felhajtóerő keletkezésének értelmezése. A közegellenállás oka és szerepe a testek mozgásában. Az örvények hatása a testek mozgására. A Bernulli-törvény értelmezése.	Bemutató kísérletek áramló közegekkel (levegő). Vízlégszivattyú, porlasztó, szálkerék.

Az óra sor-száma	Az óra témája	Új fogalmak	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
66.	Gyakorlás, feladatmegoldás		A témakörhöz tartozó feladatok megoldása, gyakorlás.	
67.	Összefoglalás		Rendszerezés. A témakörben szereplő legfontosabb fogalmak, folyamatok és összefüggések átismétlése.	
68.	Témazáró dolgozat		A tanár által összeállított témazáró dolgozat feladatainak megoldása.	

Fizika 9–10.
II. kötet
OH-FIZ910TB/II.
Tanmenetjavaslat átdolgozott változata

Bevezetés

A tanmenet az OH-FIZ910TB/II raktári számú (tananyagfejlesztők: Elblinger Ferenc, dr. Fülöp Ferenc, Póda László, Simon Péter, Urbán János) Fizika 9–10. II. kötet tankönyvhöz készült. A tankönyv megfelel a 2020-as Nemzeti Alaptantervnek és a hozzá kapcsolódó Fizika 9–10 kerettantervnek, témakörei lefedik a kerettanterv témaköreit, és a szakmai logika alapján épülnek fel. A tankönyv tananyaga több helyen meghaladja a kerettanterv előírásait, ami azzal magyarázható, hogy elsősorban a természettudományok, a fizika és a műszaki pálya iránt érdeklődést mutató tanulói csoportok számára készült. Az egyes témaköröket ezért is a szakmai logika mentén tárgyalják, valamint erős matematikai tudást igényelnek a tanulóktól. A kötetben tárgyalt témák és tanulói aktivitásra serkentő feladatok, tevékenységek összhangban vannak a kerettantervben megfogalmazott ismeretekkel és fejlesztési feladatokkal. Több leckében is helyet kap a fizika legújabb eredményeinek bemutatása. A tanmenet az óraszámok felosztását mutató összefoglaló táblázattal kezdődik. Ezt követi a tanórákat felsoroló 5 oszlopos táblázat az alábbi oszlopokkal: az óra sorszáma, témája, új fogalmak, az órához kapcsolódó fejlesztési feladatok és ismeretek a kerettantervből, végül javasolt tevékenységek, munkaformák. A tanmenetben tárgyalt órák fele hagyományos tanítási óra, melynek középpontjában egy szaktudományos ismeret áll, ennek a megtanítása a feladat tanári magyarázat és feladatok megoldása segítségével. A feladatok megfogalmazásánál figyelni kell a reális adatok használatára és a mindennapi jelenségekhez kapcsolódó megfogalmazásra. A közvetlen ismeretátadás mellett sok esetben a tanulók aktivitása kerül előtérbe, például önálló kísérletek és mérések elvégzését igényli a diákoktól. A feladatmegoldó órák célja az előzőekben tanult anyagok alkalmazásszintű készségének fejlesztése. A Nemzeti Alaptantervben megfogalmazott korszerű módszertani elvek szerint a fizikaórák célja azonban nem lehet kizárólagosan a fizika szaktudományos ismereteinek átadása. Ennek megfelelően az alaptantervben és a kerettantervekben a korábbinál kevesebb szaktudományos ismeret megtanítását írják elő, a felszabaduló órák középpontjában egy, a tanulókat érdeklő, sűrűn használt gyakorlati alkalmazás vagy a 21. században fontos, az emberiség sorsát nagyban befolyásoló globális probléma áll. Ilyenkor a tanár szerepe megváltozik, a háttérből irányítja a tanulók önálló adatgyűjtését, csoportos kísérletezését, érvelő vitáját vagy a projekt megvalósulását. Érdemes megjegyezni, hogy a tankönyv sok, a tehetséggondozásban jól felhasználható ábrát és kiegészítő anyagot tartalmaz, továbbá az aktív, önálló tanulást segítő szövegrészeket, ezek a megfelelő helyen megjelennek a kerettantervben is. Ezeknek a tevékenységeknek egyik eredménye kell, hogy legyen a rendszerszintű gondolkodás kialakulása, ami általában az alkotómunka alapja. A mindennapok problémáihoz és eszközeihez szorosan kapcsolódó, jelenségek központú órák gyakran integrált jellegűek, nem sorolhatók be a fizika tudományának egy szakterületéhez, és tárgyalásuk során érdemes előre- és hátralapozni a könyvben.

Óraszámok felosztása

Témák	Új tananyag feldolgozása (óraszám)	Képességfejlesztés, összefoglalás, gyakorlás, ellenőrzés (óraszám)	Teljes óraszám
I. Gépek	5	5	10
II. Elektrosztatika	4	5	9
III. Egyenáram	6	9	15
IV. Elektrodinamika	6	9	15
V. Optika	6	9	15
VI. Atomfizika	6	9	15
VII. Magfizika	6	8	14
VIII. Csillagászat	5	7	12
	44	61	105

Az óra sor-száma	Az óra témája	Új fogalmak	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
I. Gépek				
1.	Egyensúly vizsgálata	Merev test fogalma, egyensúlya, erőkar, forgatónyomaték, erőpár.	Egyszerű kéziszerszámok működésének magyarázata.	Kísérlet: Különféle csavarok behajtása különböző méretű csavarhúzóval egy adott fahasádba.
2.	Merev test egyensúlya	Tömegközéppont, egyensúlyi helyzetek	Különféle egyensúlyi helyzetek felismerése a mindennapi életben.	Játék: A Jenga és a Marokkó (Mikádó) játékok működésének elemzése.
3.	Mérések végzése	Kétkarú mérleg egyensúlyának vizsgálata. Különleges egyensúlyi helyzetek előállítás.		
4.	Feladatmegoldás, grafikus ábrázolás		A témakörhöz tartozó feladatok megoldása, gyakorlás.	
5.	Egyszerű gépek	Egyoldalú emelő, kétoldalú emelő, csiga, hengerkerék, lejtő, csavar.	Egyszerű gépek azonosítása a környezetünkben. Annak a ténynek a felismerése, hogy egyszerű gépekkel nem lehet munkát megtagarítani.	Leonardo daVinci ide vonatkozó találmányainak, vagy az emberi szervezetben működő egyszerű gépeknek a bemutatása kiselőadások formájában.
6.	Mérések végzése	A tankönyv 16. leckéjében szereplő projektfeladat elvégzése, az eredmények közös kiértékelése.		
7.	Gyakorlás, feladatmegoldás		A témakörhöz tartozó feladatok megoldása, gyakorlás.	
8.	Összefoglalás		Rendszerezés. A témakörben szereplő legfontosabb fogalmak, folyamatok és összefüggések áismétlése.	
9.	Témazáró dolgozat		A tanár által összeállított témazáró dolgozat feladatainak megoldása.	

10.	Dolgozat megbeszélése			Frontális munka
II. Elektrosztatika				
11.	Az elektromos állapot	elektromos állapot, elektromos töltés, atom, elektron	Az elektromos állapot kialakulásának magyarázata az atomról alkotott egyszerű elképzelés (elektron, atommag) segítségével A kétfajta elektromos állapot, az elektromos vonzás és taszítás	Demonstrációs vagy tanulói kísérletek csoportmunkában
12.	Coulomb törvénye	A Coulomb-törvény	Az elektromosan töltött testek között fellépő erő meghatározása	Projektfeladat: elektroszkóp készítése
13.	Feladatmegoldás		Coulomb törvénye numerikus feladatokban	Csoportmunka
14.	Az elektromos mező, erővonalak, feszültség	elektromos mező, térerősség, elektromos erővonal, feszültség, potenciál	Az elektromos mező szemléltetése (pl. búzadarás kísérlettel), ez alapján a mező erővonalakkal történő érzékeltetése	Demonstrációs kísérletek – A fénymásoló, lézernyomtató működésének tanulmányozása, anyaggyűjtés projektmunkában Fizikátörténeti kiselőadás. Faraday
15.	Gyakorlás, feladatok		Elektromos térerősség, feszültség, potenciál numerikus feladatokban	Csoportmunka
16.	Vezetők elektromos térben	elektromos árnyékolás, csúcshatás, földelés	Az elektromos árnyékolás, a csúcshatás, az elektromos megosztás és a földelés megfigyelése kísérletezés közben, a tapasztaltak magyarázata Elektromos szikrák keltése, megfigyelése; a villámok kialakulásának alapvető magyarázata A tanultak alkalmazása a villámok elleni védekezésben, illetve a villámcsapás-veszélyes helyzetekben való helyes magatartás kialakításában	Demonstrációs vagy tanulói kísérletek csoportmunkában Villámok keltése megosztógéppel vagy szalaggenerátorral. – Az elektromos árnyékolás (Faraday-kalitka) vizsgálata mobiltelefonnal (pl. hűtőszekrényben, mikrohullámú sütőben, sztaniolpapíros csomagolásban stb. felhívható-e a készülék?)

17.	Összefoglalás		Rendszerezés. A témakörben szereplő legfontosabb fogalmak, folyamatok és összefüggések átismétlése. A témakörhöz tartozó feladatok megoldása, gyakorlás	Frontális óra és csoportmunka
18.	Témazáró dolgozat		A tanár által összeállított témazáró dolgozat feladatainak megoldása	
19.	Dolgozat megbeszélése			Frontális munka
III. Egyenáram				
20.	Az elektromos áram, áramerősség	elektromos áram, áramerősség, áramkör, áramforrás,	Az elektromos áram fogalmának kialakítása egyszerű kísérletekkel (pl. víz elektromos vezetésének változása, konyhasó vagy sav hatása), az áramerősség mérése	Demonstrációs vagy tanulói kísérletek csoportmunkában – Gyümölcsből vagy zöldségből elektromos telepek készítése és feszültségeinek vizsgálata
21.	Tanulói kísérlet: víz elektromos vezetésének változása konyhasó hatására			Csoportmunka
22.	Az elektromos ellenállás, Ohm törvénye	elektromos ellenállás, Ohm törvénye, vezető ellenállása, az ellenállás hőmérsékletfüggése	Ohm törvényének vizsgálata méréssel egyszerű áramkörben ellenálláshuzallal, az ellenállás mint fizikai mennyiség és mint áramköri elem bevezetése Egyszerű számítások elvégzése Ohm törvényének felhasználásával: a feszültség, az áramerősség és az ellenállás meghatározására	– Szénrúd, grafitbél vagy ellenálláshuzal ellenállásának vizsgálata – Egyszerű, fényforrást és termisztort tartalmazó áramkör vizsgálata, az ellenállás hőmérsékletfüggésének felismerése
23.	Ohm törvényének kísérleti igazolása tanulói méréssel		Ohm törvényének vizsgálata méréssel egyszerű áramkörben ellenálláshuzallal	Csoportmunka

24.	Az áram hő, vegyi, és élettani hatása	az áram munkája, hőhatása, teljesítménye, vegyi hatás, áramforrások, élettani hatás	A kWh és a joule kapcsolata. A legfontosabb egyenáramú áramforrások (galvánelem, gépkocsi- mobiltelefon-akkumulátorok, napelemek), adatainak összegyűjtése és értelmezése. Az elektromos áraműtés élettani hatása, érintésvédelmi, balesetvédelmi ismeretek. Az EKG-, EEG-felvételek kapcsán az emberi idegvezetés egyes diagnosztikai alkalmazásainak bemutatása	A villanyszámla értelmezése, a háztartási áramfogyasztás költségeinek kiszámolása. Az emberi szervezet ellenállását befolyásoló tényezők vizsgálata. Egy kiválasztott fogyasztó teljesítményének meghatározása: a mérés megtervezése, kivitelezése, az eredmények értékelése és bemutatása
25.	Fogyasztók kapcsolása	eredő ellenállás, soros kapcsolás, párhuzamos kapcsolás	A soros és a párhuzamos kapcsolások legfontosabb jellemzőinek megismerése kísérleti vizsgálatok alapján	Demonstrációs vagy tanulói kísérletek csoportmunkában
26.	Fogyasztók kapcsolása; tanulói kísérleti óra		A soros és a párhuzamos kapcsolások megismert jellemzőinek kísérleti vizsgálata	Csoportmunka
27.	Feszültség, áramerősség és ellenállás mérés	voltmérő, ampermérő, belső ellenállás	Feszültség- és áramerősség-mérés egyenáramú hálózatokban. A mérőműszerek csatlakoztatása az áramkörhöz	Testünk különböző pontok közti ellenállásának mérése ellenállásmérő-műszerrel. Demonstrációs vagy tanulói kísérletek csoportmunkában
28.	Tanulókísérlet: áramforrás paramétereinek mérése	Belső ellenállás, kapocsfeszültség, üresjárási feszültség, rövidzárlati áram	Terhelt és terheletlen áramforrás	Zsebtelep vizsgálata. Csoportmunka
29.	Gyakorló, feladatmegoldó óra		Ohm törvénye, egyenáramú hálózatokban numerikus feladatok: eredő ellenállás, áramerősség, elektromos fogyasztás	Csoportmunka
30.	Áram gázokban és vákuumban	szikrakisülés, gázkisülések, katódsugárcsővek	Elektromos szikra keletkezése Fénycsővek mint fényforrások Katódsugárcsővek működése	Gázkisülések bemutatása Oscilloszkóp működésének bemutatása
31.	Gyakorlás, feladatmegoldás		A témakörhöz tartozó feladatok megoldása, gyakorlás	Csoportmunka

32.	Összefoglalás		Rendszerezés. A témakörben szereplő legfontosabb fogalmak, folyamatok és összefüggések átisméltése	
33.	Témazáró dolgozat		A tanár által összeállított témazáró dolgozat feladatainak megoldása	
34.	Dolgozat megbeszélése			Frontális munka
IV. Elektrodinamika				
35.	Mágneses mező	mágneses pólusok, dipólus, mágneses indukció, indukcióvonalak	Természetes és mesterséges mágnesek	A Föld és más gyenge mágneses terek vizsgálata mobilapplikáció segítségével
36.	Tanulói kísérletek állandó mágnesekkel	dipólus, mágneses megosztás, felmágnesezés		Íránytű készítése. A Föld és más gyenge mágneses terek vizsgálata mobilapplikáció segítségével
37.	Az áram mágneses mezője	fluxus, tekercs, elektromágnes	Elektromágnes készítése egyszerű eszközökkel (pl. vasszegre tekert szigetelt drót), az előállított mágneses mező vizsgálata pl. iránytűvel)	Csoportmunka
38.	Erőhatások mágneses mezőben	Lorentz-erő	Áramvezetőre ható erő mágneses mezőben Szabad töltésre ható erő mágneses mezőben	Mágneses mezőben fellépő erőhatások egyszerű kísérleti vizsgálata (pl. Oersted-kísérlete, párhuzamos vezetők közötti erők)
39.	Gyakorlás, feladatmegoldás		Numerikus feladatok: áram mágneses mezője és erőhatások mágneses mezőben	Csoportmunka
40.	Az elektromágneses indukció	Indukált feszültség, mozgási indukció, nyugalmi indukció, önindukció, Lenz-törvény, örvényáramok	Az elektromágneses indukció alapeseteinek megismerése	Egyszerű generátormodell készítése vagy tanulmányozása számítógépes szimuláció segítségével. Kísérletek Lenz törvényére

41.	Gyakorlás, feladatmegoldás		Numerikus feladatok. Mozgási, nyugalmi és önindukció	Csoportmunka
42.	Váltakozó áram	Váltakozó feszültség és áram, effektív érték, a váltakozó áram hatásai	A váltakozó áram keletkezése és főbb jellemzői	Demonstrációs kísérletek
43.	Gyakorlás, feladatmegoldás		Numerikus feladatok. Váltakozó áram	
44.	Elektromos gépek	Transzformátorok Egyen- és váltakozó áramú motorok és generátorok	Az elektromotor működési elvének megértése egyszerű modell vagy animáció tanulmányozása révén. A környezetünkben, illetve technika eszközökben található transzformátorok felismerése. Generátorok és motorok működésének megfigyelése, fizikai magyarázata	Adatgyűjtés projektmunkában Jedlik Ányos villanymotorjáról, villamos motorkocsijáról és a dinamójáról. A transzformátor és a villamos energia elterjedésében szerepet vállaló magyar tudósok (Déri, Bláthy, Zipernowsky, Mechwart) találmányainak jelentősége. Egyszerű egyenáramú motorok készítése rézdrót, elem és mágnes felhasználásával az interneten található videók segítségével
45.	EM rezgések, hullámok	EM rezgés, EM hullám, EM szinkép	Az elektromágneses hullámok kialakulása és terjedése, a hullámokat jellemző fizikai mennyiségek. A hullámhossz, a terjedési sebesség és a frekvencia kapcsolata. A különböző frekvenciájú elektromágneses hullámok alkalmazásainak megfigyelése és fizikai magyarázata mindennapi eszközeink használata során: tolatóradar, mikrohullámú sütő, infrakamera, röntgengép, anyagvizsgálat	EM hullámok terjedési sebességének mérése mikrohullámú melegítőben vizsgált állóhullámok hullámhosszának mérésével
46.	Gyakorlás, feladatmegoldás		A témakörhöz tartozó feladatok megoldása, gyakorlás	

47.	Összefoglalás		Rendszerezés. A témakörben szereplő legfontosabb fogalmak, folyamatok és összefüggések átisméltése	
48.	Témazáró dolgozat		A tanár által összeállított témazáró dolgozat feladatainak megoldása	
49.	Dolgozat megbeszélése			Frontális munka
V. Optika				
50.	A fényről általában	Optika felosztása, a fénysebesség mérése, fénytani alapfogalmak: fényforrások, árnyékjelenségek.	A tanuló tudja, hogy a fénysebesség határsebesség	Kísérlet: árnyékjelenségek
51.	A fényvisszaverődés	Fényvisszaverődés törvénye, tükrös és diffúz visszaverődés. Fényvisszaverődés görbült tükörfelületről. Fókuszpont, fókusztávolság	Ismeri a fényvisszaverődés törvényét. A fókuszpont fogalmának felhasználásával értelmezi, hogyan térítik el a fényt a domború és homorú tükrök	Kísérlet: fényvisszaverődés; sík és görbült felületről való fényvisszaverődés vizsgálata
52.	A fénytörés	Fénytörés törvénye, törésmutató, abszolút törésmutató, teljes visszaverődés	Ismeri a fénytörés törvényét, a teljes visszaverődés feltételét	Kísérlet: törésmutató mérése fénytörés segítségével.
53.	Feladatmegoldás, gyakorlás		Fénytörésre és fényvisszaverődésre visszavezethető számításos feladatok megoldása, gyakorlása	
54.	Optikai képalkotás 1.	Optikai képalkotás, síktükör képalkotása, tárgy-távolság, képtávolság, látszólagos kép	A tanuló tudja, hogyan alkot képet a síktükör	Kísérlet: A síktükörben látott kép megfigyelése, jellemzése, kialakulásának magyarázata
55.	Optikai képalkotás 2.	Homorú tükör és gyűjtőlencse képalkotása. Nevezetes fénysugármenetek. Valódi	A fókuszpont fogalmának felhasználásával értelmezi, hogyan térítik el a fényt a homorú tükrök és a gyűjtőlencsék. Ismeri az optikai leképezés fogalmát	Kísérlet: A fény fókusztávolságának és a kézi nagyító képalkotásának kísérleti vizsgálata. Lencsék, tükrök fókusztávolságának meghatározása egyszerű kísérletekkel

		kép, nagyítás fogalma. Le- képezési törvény		
56.	Optikai képal- kítás 3.	Lencsék fókusz távolsága. Domború tükör és szórólenc- se képalakítása	A fókuszpont fogalmának felhasználásával ér- telmezi, hogyan térítik el a fényt a domború tükrök, a szórólencsék. Ismeri a valódi és lát- szólagos kép közötti különbséget	Kísérlet: Szimuláció megtekintése. Dom- ború tükörben látott kép megfigyelése, jel- lemzése, kialakulásának magyarázata
57.	Feladatmegoldás, gyakorlás		Optikai képalakításra visszavezethető számítá- sos feladatok megoldása, gyakorlása	
58.	Optikai eszközök	Sötétkamra, fényképezőgép, nagyító, fénymikroszkóp, távcsövek, emberi szem	Tükrök használata optikai eszközökben: ref- lektor, kozmetikai tükör, tükrök a közlekedés- ben. A tanuló ismeri az emberi szemet mint képalakító eszközt, a látás mechanizmusát, a gyakori látáshibák (rövid- és távollátás) okát, a szemüveg és a kontaktlencse jellemzőit, a di- optria fogalmát	Kísérlet: Optikai eszközök működtetése, értelmezése. Sötétkamra készítése és az ál- tala alkotott kép vizsgálata Adatgyűjtés a nagy csillagászati távcsövek- ről, azok felépítése, működése
59.	Hullámoptika 1.	Színszóródás, színek, addi- tív-, és szubtraktív színkeve- rés, lézerefény	Tudja, hogyan jönnek létre a természet színei, és hogyan észleljük azokat. Ismeri a színek és a fény frekvenciája közötti kapcsolatot, a fe- hér fény összetett voltát, a kiegészítő színek fogalmát, a szivárvány színeit	Kísérlet: A fehér fény felbontása, a kiala- kult színek magyarázata, színkeverés
60.	Hullámoptika 2.	Fényinterferencia szappan- hártyán, olajfolton. Polár- szűrő. Légköri fényjelensé- gek	Ismeri a legfontosabb természeti jelenségeket (például légköri jelenségek, az égbolt változá- sai), azok megfelelően egyszerűsített, a fizikai mennyiségeken és törvényeken alapuló ma- gyarázatait	Kísérlet: Fényinterferencia megtekintése szappanhártyán
61.	Gyakorlás, fel- adatmegoldás		A témakörhöz tartozó feladatok megoldása, gyakorlás	
62.	Összefoglalás		Rendszerezés. A témakörben szereplő legfontosabb fogal- mak, folyamatok és összefüggések átvizsgálása	

63.	Témazáró dolgozat		A tanár által összeállított témazáró dolgozat feladatainak megoldása	
64.	Dolgozat megbeszélése			Frontális munka
VI. Atomfizika				
65.	A modern fizika születése	atom, molekula, elem, ion, mól, tömeg-energia ekvivalencia, elektron, katódsugárcső, J. J. Thomson, A. Einstein	A tanuló ismeri a legfontosabb természeti jelenségeket, azok megfelelően egyszerűsített, a fizikai mennyiségeken és törvényeken alapuló magyarázatait. Adatokat gyűjt és dolgoz fel Albert Einstein életével, tevékenységével, annak gazdasági, társadalmi hatásával, valamint emberi vonatkozásaival kapcsolatban	Kísérlet: katódsugárzás bemutatása, ha nincs ilyen eszköz, helyettesítő videó Felfedezték az elektront! – egy korabeli hír megírása a mai hírek, figyelemfelkeltő internetes portálok stílusában Anyaggyűjtés, kiselőadás Demokritosz és Dalton atommodelljéről Kutakodás az interneten, hol van olyan szobor, festmény, aminek témája az $E=mc^2$ képlet
66.	A fényelektromos jelenség és a foton	fényelektromos jelenség, foton, M. Planck, hatáskvantum, kilépési munka, küszöbfrekvencia	Megfigyeli a fényelektromos jelenséget, tisztában van annak Einstein által kidolgozott magyarázatával, a frekvencia (hullámhossz) és a foton energiája kapcsolatával A fotocella és a fénymérő működésének magyarázata a fényelektromos jelenség segítségével, a megvilágító fény és a foton energiája közötti kapcsolat	Kísérlet: a jelenség bemutatása (vagy videó megtekintése) Anyaggyűjtés arról, miben mondott ellent a jelenség a klasszikus fizikának
67.	Kísérletezés, gyakorlás		A tanuló ismeri a digitális fényképezőgép működésének elvét	Anyaggyűjtés projektmunkában: Hol van jelentősége a fényelektromos jelenségnek,

			Digitális fényképek készítése különböző távol-ságban elhelyezett tárgyakról, a fényképező-gép beállításainak értelmezése, a képrögzítés elve	milyen eszközökben használják azt? (fény-képezőgép, napelem, fénymásoló, opto-elektronika stb.)
68.	Feladatmegoldás		Az előző két óra anyagára épülő egyszerű fel- adatok megoldása	
69.	Az első atommo- dellek és a Rutherford-kísér- let	E. Rutherford, szórási kísér- let, Thomson-féle atommo- dell, Rutherford-féle atom- modell, atommag	A tanuló ismeri Rutherford szórási kísérletét, mely az atommag felfedezéséhez vezetett Ismeri az atomról alkotott elképzelések válto- zásait, a Thomson és Rutherford-modell fizikai lényegét, látja a modellek hiányosságait	Anyaggyűjtés, kiselőadás Thomson és Rutherford munkásságáról
70.	Gyakorlás		Rutherford szórási kísérletét bemutató animá- ció, vagy szimulációs program bemutatása Anyaggyűjtés Rutherford életével kapcsolat- ban	Anyaggyűjtés, kiselőadás: A Rutherford- féle szórási kísérlet utóélete, a ma működő gyorsítóberendezések alapvető működési elve és vizsgálati módszerei
71.	A Bohr-modell	N. Bohr, Bohr-féle atommo- dell, vonalas színekép, elekt- ronpálya, Bohr-sugár, alap- állapot, gerjesztett állapot, ionizációs energia	A tanuló átlátja, hogyan használják a vonalas színeképet az anyagvizsgálat során Ismeri a Bohr-modell fizikai lényegét, az atom körüli elektronok energiájának kvantált- ságát, látja a modellek hiányosságait A vonalas színekép kialakulásának magyará- zata az atomok által elnyelt, illetve kibocsátott fény frekvenciájának segítségével	Bohr-modell működését bemutató animá- ciók és számítógépes szimulációk gyűjtése, azok tanulmányozása A Bohr-modellben atom körüli elektronok energiájának bemutató energiasémák értel- mezése, használatuk egyszerűbb feladatok megoldásában
72.	Feladatmegoldás		Az előző órák anyagára épülő egyszerű fel- adatok megoldása	
73.	Az elektron hul- lámtermészete	anyag hullám. elektroninter- ferencia, L. De Broglie, elektronmikroszkóp, kettős természet	Megmagyarázza az elektronmikroszkóp mű- ködését az elektron hullámtermészetének se- gítségével	Anyaggyűjtés az interneten: fénymikro- szkópos és elektronmikroszkópos felvéte- lek

			Elektronmikroszkóppal és fénymikroszkóppal készült képek összevetése. Az elektronmikroszkóp nagyobb felbontásának és működésének értelmezése az elektron hullámtermészetével	Anyaggyűjtés, kiselőadás: De Broglie munkássága Kísérlet: Az elektroninterferenciát bemutató készülék működése (katódsugárcső grafitráccsal)
74.	A kvantummechanikai atommodell	Kvantummechanikai atommodell, Heisenberg-féle határozatlansági reláció, W. Heisenberg, E. Schrödinger, hullámfüggvény, kvantumszámok	A kvantumfizikai atommodell lényegének ismerete	Anyaggyűjtés, kiselőadás Heisenberg és Schrödinger munkásságáról A modellt bemutató ábrák, animációk tanulmányozása
75.	Gyakorlás			Anyaggyűjtés és vita a kvantummechanika néhány neves jelenségéről és azok értelmezéseiről (alagúteffektus, Schrödinger macskája) A periódusos rendszer felépülése a különböző kvantumszámok segítségével, a kvantumszámok szemléletes jelentése
76.	Feladatmegoldás		A témakörhöz tartozó feladatok megoldása, gyakorlás	
77.	Összefoglalás		Rendszerezés A témakörben szereplő legfontosabb fogalmak, folyamatok és összefüggések átismétlése	
78.	Témazáró dolgozat		A tanár által összeállított témazáró dolgozat feladatainak megoldása	
79.	Dolgozat megbeszélése			Frontális munka
VII. Magfizika				

80.	Az atommag és a kötési energia	Proton, neutron, nukleon, izotóp, erős magerő, tömegdefektus, kötési energia, Wigner Jenő	A tanuló ismeri az atommag felépítését, a nukleonok típusait, az izotóp fogalmát, a nukleáris kölcsönhatás jellemzőit. Adatokat gyűjt és dolgoz fel Wigner Jenő életével, tevékenységével, annak gazdasági, társadalmi hatásával, valamint emberi vonatkozásaival kapcsolatban	Animációk és szimulációs programokon gyűjtése különböző atommagok összetételéről A témakörhöz tartozó grafikonok elemzése, egyszerűbb elemi feladatok megoldása ezek alapján
81.	Gyakorlás, feladatmegoldás		A periódusos rendszer alapján fontosabb elemek ma összetételének, kötési energiájának és stabilitásának tanulmányozása	A kötési energiával kapcsolatos egyszerűbb számítások elvégzése
82.	A radioaktivitás	urán, radioaktivitás, Marie Curie, Pierre Curie, polónium, rádium, alfa-sugárzás, béta-sugárzás, gamma-sugárzás, bomlási törvény, leányelem	A tanuló adatokat gyűjt és dolgoz fel Marie Curie életével, tevékenységével, annak gazdasági, társadalmi hatásával, valamint emberi vonatkozásaival kapcsolatban Ismeri a radioaktív sugárzások típusait, az alfa-béta- és gamma-sugárzások leírását és tulajdonságait	Bomlási sorok tanulmányozása csoportokban: a bomlási törvények nyomon követése A bomlásokat bemutató animációk és szimulációs programok gyűjtése és tanulmányozása
83.	Feladatmegoldás, grafikonelemzés	felezési idő, aktivitás	Ismeri a felezési idő, aktivitás fogalmát	A radioaktivitással, a felezési idővel kapcsolatos egyszerűbb feladatok megoldása következtetéssel és grafikonok segítségével, kiscsoportos vagy egyéni gyakorlással
84.	A radioaktivitás orvosi alkalmazása és a sugárvédelem	radioaktív nyomjelzés, sugárkezelés, PET, radon, effektív dózis, radioaktív kor meghatározás, Hevesy György, annihiláció	Átlátja a gyakran alkalmazott orvosdiagnosztikai vizsgálatok, illetve egyes kezelések fizikai megalapozottságát, felismeri a sarlatán, tudományosan megalapozatlan kezelési módokat Ismeri a radioaktív izotópok néhány orvosi alkalmazását	A tanulók kiscsoportban vagy egyénileg adatokat gyűjtenek és dolgoznak fel Hevesy György életével, tevékenységével, annak gazdasági, társadalmi hatásával, valamint emberi vonatkozásaival kapcsolatban Adatgyűjtés a természetes háttérsugárzásról, a radon szerepéről

			Ismeri az alfa-, béta- és gamma-sugárzások élettani hatásait, az egyes sugárfajták elleni védekezés lehetőségeit Ismeri a sugárvédelem lehetőségeit	
85.	Gyakorlás, feladatmegoldás, grafikonelemzés		Az előző óra anyagára épülő egyszerű feladatok megoldása	Anyaggyűjtés projektmunkában a radioaktivitás néhány különleges alkalmazásával kapcsolatban: gammakés, kormeghatározás.
86.	A maghasadás és a láncreakció	maghasadás, láncreakció, urán, moderátor közeg, Szilárd Leó, dúsított urán, szabályzórudak, sokszorozási tényező, atombomba	Átlátja, hogy a maghasadás miért alkalmas energiatermelésre, ismeri a gyakorlati megvalósulásuk lehetőségeit A maghasadás lényegének megértése magyarázó ábrák és animációk segítségével	A tanulók kisebb csoportokban, vagy egyénileg adatokat gyűjtenek és dolgoznak fel Szilárd Leó tevékenységével, annak gazdasági, társadalmi hatásával, valamint emberi vonatkozásaival kapcsolatban
87.	Az atomerőművek	atomerőmű, atomenergia, nyomottvizes (PWR) reaktor, Paks, Csernobil, Fukushima, gőzfejlesztő, hőcserélő, primer kör, szekunder kör, kondenzátor	Érti az atomreaktorok működésének lényegét, a radioaktív hulladékok elhelyezésének problémáit. Az atomerőművek, a hőerőművek és megújuló energiatermelés előnyeinek és hátrányainak előzetes adatgyűjtést követő összevetése	Az atomerőmű működését bemutató animáció, szimulációs program gyűjtése, tanulmányozása. Anyaggyűjtés arról, hogy mely országokban milyen típusú atomerőművek működnek, és mekkora az ország villamosenergiatermelésében a nukleáris energia részesedése? A jelentősebb erőművek helyének, fényképének felkutatása
88.	Gyakorlás		A tanuló tisztában van a különböző típusú erőművek használatának előnyeivel és környezeti kockázatával Ismeri a megújuló és a nem megújuló energiaforrások használatának és az energia szállításának legfontosabb gyakorlati kérdéseit. Az emberiség energiafelhasználásával kapcsolatos adatokat gyűjt, az információkat szemléletesen mutatja be	A tanulók kisebb csoportokban anyagot gyűjtenek a leghíresebb nukleáris balesetekről és ezek következményeiről. Tudományos vita ezek környezetre gyakorolt hatásáról (pl. a Csernobil c. film részletei kapcsán)

89.	A magfúzió	magfúzió, plazma, Teller Ede, ITER, fúziós bomba	Tudja, hogy a Föld elsődleges energiaforrása a Nap. Ismeri a napenergia felhasználási lehetőségeit. Átlátja, hogy a magfúzió miért alkalmas energiatermelésre, ismeri a gyakorlati megvalósulásuk lehetőségeit A magfúzió lényegének megértése magyarázó ábrák és animációk segítségével A tanulók adatokat gyűjtenek és dolgoznak fel Teller Ede életével, tevékenységével kapcsolatban	Adatgyűjtés arról, hol áll az ITER építése, mi a projekt lényege Egy Teller Ede-előadás (részleteinek) megtekintése az internetről, a hallottak feldolgozása, értékelése
90.	Gyakorlás, feladatmegoldás		A témakörhöz tartozó feladatok megoldása, gyakorlás	
91.	Összefoglalás		Rendszerezés A témakörben szereplő legfontosabb fogalmak, folyamatok és összefüggések átismétlése	
92.	Témazáró dolgozat		A tanár által összeállított témazáró dolgozat feladatainak megoldása	
93.	Dolgozat megbeszélése			Frontális munka
VIII. Csillagászat				
94.	A gravitáció	Kepler, Newton, Kepler-törvények, gravitációs törvény, Cavendish-kísérlet, gravitációs gyorsulás, árapály, kozmikus sebességek, súlytalanság	A tanuló ismeri a bolygók, üstökösök mozgásának jellegzetességeit Érti a tömegvonzás általános törvényét, és azt, hogy a gravitációs erő bármely két test között hat	Animációk vagy szimulációs programok tanulmányozása a bolygómozgással kapcsolatban Kísérlet: Videón vagy animáción a Cavendish-kísérlet bemutatása

			Az általános tömegvonzás értelmezése a gravitációs mező segítségével A bolygók és üstökösök mozgásának fizikai magyarázata Érti a súlytalanság állapotát. A kozmikus sebességek jelentése	Grafikonok, ábrák elemzése: A gravitációs erő távolságfüggvénye, a súlytalanság értelmezése egy űrállomáson annak összetett mozgásával, különböző sebességekhez tartozó pályák egy égitest körül
95.	Gyakorlás, feladatmegoldás		Az előző óra anyagának gyakorlása, arra épülő egyszerű feladatok megoldása	
96.	A Naprendszer	éggömb, csillagképek, Sarkcsillag, bolygók, holdtölte, telihold, újhold, napfogyatkozás, holdfogyatkozás, csillagászati egység, fényév, Nap, Hold, Merkúr, Vénusz, Föld, Mars, Jupiter, Szaturnusz, Neptunusz, Uránusz, gázbolygók, kőzetbolygók, Föld típusú bolygók, törpebolygók, kisbolygók, meteor, üstökös	A tanuló szabad szemmel vagy távcsővel megfigyeli a Holdat, a Hold felszínének legfontosabb jellemzőit, a holdfogyatkozás jelenségét. A látottakat fizikai ismeretei alapján értelmezi; Megvizsgálja a Naprendszer bolygóin és holdjain uralkodó, a Földétől eltérő fizikai környezet legjellemzőbb példáit, azonosítja ezen eltérések okát. A legfontosabb esetekben megmutatja, hogyan érvényesülnek a fizika törvényei a Föld és a Hold mozgása során; A holdfogyatkozás és a napfogyatkozás fizikai magyarázata A Naprendszer jellemzői, példák a Naprendszer bolygóin és holdjain uralkodó jellemző fizikai környezetre, ezek kialakulásának magyarázata A tanuló el tudja helyezni lakóhelyét a Földön, a Föld helyét a Naprendszerben, a Naprendszer helyét a galaxisunkban és az Univerzumban	A Galilei-élmények (a Hold hegyei, a Vénusz fázisai, a Jupiter nagy holdjai, a Tejút csillagokra bontása, Napfoltok) megfigyelése egyszerű távcsövekkel (pl. osztálykirándulás, csillagászati bemutatók, Kutatók éjszakája rendezvény során) Ismerkedés a csillagos éggel számítógépes planetárium-programok segítségével (pl. stellarium-web.org) Animáción, videón egy nap- és holdfogyatkozás bemutatása, értelmezése

97.	Gyakorlás		Az előző óra anyagának elmélyítése	A Nap és Hold, bolygók járásának tanulmányozása planetáriumprogrammal A Naprendszer bolygóinak összehasonlító elemzése csoportokban Milyen lenne a Naprendszer, ha a Napot 1m átmérőjű gömbbé kicsinyítenénk? – A szegeci vagy kecskeméti Naprendszertúra virtuális végjárása.
98.	Csillagok és galaxisok	csillagok, fúzió, fehér törpe csillag, neutroncsillag, szupernova, fekete lyuk, Tejútrendszer, galaxis, kvazárok, sötét anyag	A tanuló ismeri a csillagok energiatermelésének lényegét. Ismeri a Nap mint csillag legfontosabb fizikai tulajdonságait, a Nap várható jövőjét, a csillagok lehetséges fejlődési folyamatait A csillagok és a Nap működése és változásai: fekete lyuk, neutroncsillag, szupernóva A galaxisok, galaxishalmazok. A Tejútrendszer legfontosabb jellemzői. Távolságok az univerzumban	Az űrtávcsövek felvételeinek böngészése, a látottak értelmezése Exobolygók adatainak áttekintése, összehasonlítása, felfedezési módszereik, adatgyűjtés kiscsoportban A csillagfejlődés végigkísérése grafikonok, folyamatábrák segítségével
99.	Kozmológia	kozmológia, Hubble-törvény, ősrobbanás, kozmikus háttérsugárzás, sötét anyag, sötét energia	A gravitáció szerepe a Világmindenségben. Az ősrobbanás-elmélet kvalitatív leírása, a tárguló univerzum. Az ősrobbanás elméletének születése, tudományos megalapozottsága, a tudományosság kritériumai A tanuló átlátja és szemlélteti a természetre jellemző fizikai mennyiségek nagyságrendjeit (atommag, élőlények, Naprendszer, Univerzum);	A kozmológia történetét, az ősrobbanás elméletét bemutató videórészletek keresése az interneten Az Univerzum méretét érzékeltető programok felkutatása és bemutatása
100.	Az űrkutatás és az űrhajózás eredményei és távlatai	rakétatechnika, műhold, Garin, Apolló-program, holdra szállás, űrállomás,	Ismeri az űrkutatás történetének főbb fejezeit, jövőbeli lehetőségeit, tervezett irányait;	Az űrkutatás főbb korszakainak és eseményeinek csoportban történő feldolgozása Kutatás arról, milyen anyagokat, fejlesztéseket köszönhetünk az űrkutatásnak

		űrrepülőgép, űrszonda, űrtávcső	Tisztában van az űrkutatás ipari-technikai civilizációra gyakorolt hatásával, valamint az űrkutatás tágabb értelemben vett céljaival (értelmes élet keresése, új nyersanyagforrások felfedezése); A legfontosabb ismeretek az űrrepülőgépekről, a Holdraszállásról és a tervezett Mars-utazásról Néhány, a mindennapokban elterjedt és először az űrkutatásban használt technológia, eszköz ismertetése	Kutatás az interneten arról, hogy hány darab és milyen típusú műholdak keringenek a Föld körül Adatgyűjtés az aktuálisan zajló csillagászati, űrkutatási projektekről, például a NASA honlapján
101.	Gyakorlás, tudományos viták		Tudományos vita a Földön kívüli élet kutatásáról, annak gyakorlati és filozófiai lehetőségeiről, az emberiség előtt álló kihívásokról	Egy űrkutatással kapcsolatos játékfilm (részleteinek) megtekintése (pl. Gravitáció, Apollo 13), vita a filmjelenet hitelességéről Csoportos vita arról, hogy érdemes-e milliárdokat költeni az űrkutatásra
102.	Feladatmegoldás		A témakörhöz tartozó feladatok megoldása, gyakorlás	
103.	Összefoglalás		Rendszerezés A témakörben szereplő legfontosabb fogalmak, folyamatok és összefüggések átismétlése	
104.	Témazáró dolgozat		A tanár által összeállított témazáró dolgozat feladatainak megoldása	
105.	Dolgozat megbeszélése			Frontális munka

106- 111.	Ismétlés			

Tanmenet

A készítő pedagógus neve: Kürti Varinia

A tantárgy neve: Fizika

Évfolyam: 11. osztály

Óraszám: heti 2 óra (évi 64 óra)

1.	Szervezési feladatok, ismerkedés, elvárások, tudnivalók ismertetése	
	A melegítés és hűtés következményei (22 óra)	

2.	Celsius- és az abszolút hőmérsékleti skála Termikus kölcsönhatás	Az anyagok hőmérsékletének mérése, a hőmérséklet kiegyenlítődésének kísérleti vizsgálata és értelmezése. Hőmérsékletmérés, adatok ábrázolása, termikus kölcsönhatás vizsgálata a gyakorlatban.
3.	A hőtágulás jelenségének megfigyelése, értelmezése, hőmérő	A hőtágulás jelenségének megfigyelése, értelmezése. Hőtágulás kísérleti vizsgálata, megnyilvánulásai a hétköznapi életben.
4.	Gyakorlás	
5.	Fajhő fogalma Fűtőérték, égéshő	Anyagok melegítésének és hűtésének megfigyelése például konyhai tevékenység során: a folyamat gyorsaságának vizsgálata, a fajhő és a felület nagyságnak szerepe. Egyszerű számítási feladatok anyagok melegítés vagy keveredés utáni közös hőmérsékletének meghatározására. Az égéshő és fűtőérték fogalma, a lassú és gyors égés felismerése a mindennapokban. Adatgyűjtés, egyes fűtőanyagok használatának vizsgálata gazdasági szempontból. A lakás gázfűtésének gazdasági elemzése egyszerű számításokkal.
6.	Anyagmodell Fagyás, olvadás és szublimáció jelensége	Halmazállapotok golyómodelljei, halmazállapotok jellemzői A halmazállapot-változások kísérleti vizsgálata, a hőmérséklet alakulásának megfigyelése halmazállapot-változás során. A mérési eredmények ábrázolása. A fagyáspontot és forráspontot befolyásoló tényezők megfigyelése.
7.	Gyakorlás	
8.	Párolgás, lecsapódás, forrás	A forrás megfigyelése például konyhai tevékenység során. A fázisátmenetek vizsgálata a hőmérséklet változásának szempontjából.
9.	Egyszerű számítási feladatok halmazállapot-változásokra	A halmazállapot-változások értelmezése és energetikai leírása, egyszerű számítások a mindennapi gyakorlatból.
10.	Ideális gázok állapotegyenlete, speciális változások	Izochor, izoterm, izobár állapotváltozások
11.	Gyakorlás	
12.	Hőtan főtételei	Az energia, munka és hő fogalmának egymáshoz való viszonya. Bemutatás gyakorlati példákon keresztül.
13.	Összefoglalás, ismétlés	
14.	Számonkérés	

15.	Időjárás a természetben	A gázok (levegő) állapothatározóinak kapcsolata a természetben előforduló helyzetekhez kötötten, az időjárás (szelek, áramlások, légsűrűség) vonatkozásában.
16.	Hőáramlás, hővezetés, hőszigetelés	A hőterjedés gyakorlati példákon keresztül (hővezetés, hőáramlás).
17.	Összefoglalás	A hőtani témakörökhöz tartozó komplex feladat megoldásnak előkészítése, egyeztetés, egymásnak történő bemutatása. Csoportmunka, projektmunka.
18.	Hőtani fejezetek számonkérése	
	Egyszerű mozgások (10 óra)	
19.	Mozgó járművek, a sebesség Állandó sebességű mozgások Gyorsuló járművek Gyakorlás	Vonatkoztatási rendszer, hely, út, pálya, elmozdulás, sebesség A közel állandó sebességű, egyenes vonalú mozgások (buborék a Mikola-csőben, mozgólépcső, csúszás jégen) megfigyelése, kialakulásának magyarázata Az állandó gyorsulással elinduló autó mozgásának leírása és magyarázata
20.	Közlekedjünk biztonságosan, fékút feladatok Gyakorlás	Az elmozdulás, a sebesség és a gyorsulás használata egyenes mentén zajló mozgások leírására. A fékút és a fékezési idő. A gyűrődési zóna szerepe ütközéskor.
21.	Eső testek	Az elejtett test mozgásának megfigyelése, kísérleti vizsgálata. A sebesség változásának jellemzése a gyorsulás fogalmának segítségével, a gyorsulás értelmezése a testre ható nehézségi erő vizsgálatával. Adatgyűjtés Eötvös Lorándról és az Eötvös-ingáról. Az elejtett test esési idejének mérése és számolása, a becsapódási sebesség kiszámítása.
22.	Gyakorlás	
23.	Számonkérés	
	Egyszerű gépek (6 óra)	
24.	Erő forgató hatása	Merev test fogalma, forgató hatás, forgatónyomaték
25.	Egyensúly feltételei	Kiterjedt testre vonatkozóan, tömegközéppont fogalma, meghatározása
26.	Erők összegzése	Összegzési módszerek, erőpár forgató hatása
27.	Lejtő típusú egyszerű gépek	Ék, csavar, lejtő

28.	Emelő típusú egyszerű gépek	Egyoldalú, kétoldalú emelők, szerepük a gyakorlatban
29.	Számonkérés	
	A közlekedés és sportolás fizikája (16 óra)	
30.	Newton törvényei	Az autó gyorsulásának, illetve a fékezés folyamatának magyarázata az autóra ható erők és Newton törvényei segítségével.
31.	Gyakorlás	
32.	Súly, súlytalanság, rugóerő	A súlytalanság jelensége, kialakulásának körülményei, a súly és a tömeg közötti különbség.
33.	Gyakorlás	Mit mutat a mérleg a liftben?
34.	Gyakorlás	Feladatmegoldás
35.	Csúszási súrlódás, tapadási súrlódás, gördülés	A csúszó test mozgásának megfigyelése, kísérleti vizsgálata, értelmezése a rá ható erők segítségével.
36.	Gyakorlás	A hajók (vitorlás, illetve hajócsavaros) és tengeralattjárók működésének fizikai magyarázata. Az áramvonalas test fontossága a vízben való haladás során.
37.	Az általános tömegvonzás törvénye	Tanári magyarázat, illetve a Cavendish-kísérlet megtekintése.
38.	Lendület, lendületmegmaradás, lendülettétel	A lendület szerepe fékezés és gyorsítás során. A rakétahajtás elve.
39.	Gyakorlás	Feladatmegoldás
40.	A lendületmegmaradás alkalmazása ütközésekben	Rugalmatlan ütközések megfigyelése, a közös sebesség számítása egyszerű esetekben a lendület megmaradásának segítségével. A gyűrődési zóna szerepe ütközéskor.
41.	Gyakorlás	Alapfeladatok megoldása
42.	Összefoglalás	
42.	Dinamika téma számonkérése	
	Víz és levegő a környezetünkben (6 óra)	
44.	Hidrosztatikai bevezető óra	Hidrosztatikai nyomás, felhajtóerő, Arkhimédész törvénye
45.	Testek a vízben	A testek úszásának és elmerülésének kísérleti vizsgálata, a tapasztaltak fizikai magyarázata a hidrosztatikai nyomás és a felhajtó erő segítségével. A hajók (vitorlás, illetve hajócsavaros) és tengeralattjárók működésének fizikai magyarázata.
46.	Gyakorlás	Felhajtóerőre vonatkozó feladatok

47.	Légnyomás, légellenállás, repülés, közegellenállás	A repülőgépek fizikája, a szárnyra ható felhajtó erő magyarázata, az áramvonalas forma fontossága.
48.	Kiselőadások, kísérletek	
49.	Röpdolgozat	
50.	Energia (10 óra)	
51.	Munka, energia	Munka, emelési munka, nyújtási munka, változó erő munkája
52.	A munka fajtái, belőlük származó energia	Mozgási energia, munkatétel, helyzeti energia, rugalmas energia
53.	Energiaátalakulások	Mechanikai energia megmaradás
54.	Számolások	
55.	Teljesítmény és hatásfok elmélyítése	
56.	Számonkérés	
57.	Táplálkozás és az energia	Energiaátalakulások a háztartásban, a környezetben, az emberi szervezetben.
58.	Legfontosabb energiaforrásaink	fosszilis energia, megújuló energia, geotermikus energia, biomassa
59.	Napenergia felhasználása, energiagondok	napállandó, napkollektor, napelem
60.	Atomenergia, atomerőmű	tömeghiány, kötési energia, atomenergia, magfúzió, maghasadás, atomreaktor, kritikus állapot
61.	Számolások	
62.	Összefoglalás	
63.	Számonkérés	
64.	Évzárás	

Tanmenet

A készítő pedagógus neve: Kürti Varinia

A tantárgy neve: Fizika

Évfolyam: 12. osztály

Óraszám: heti 2 óra (évi 64 óra)

1.	Év eleji szervezési feladatok	

	Elektrosztatika (6 óra)	
2.	Az elektromos állapot, elektromos kölcsönhatás Coulomb törvénye	Alapkísérletek Elektromos állapot, elektromos töltés, atom, elektron. A kétfajta elektromos állapot, az elektromos vonzás és taszítás.
3.	Az elektromos mező Az elektromos mező jellemzése, erővonalak	Az elektromosan töltött testek között fellépő erő meghatározása, elektroszkóp készítése Elektromos mező, térerősség. elektromos erővonal, feszültség, potenciál. - A fénymásoló, lézernyomtató működésének tanulmányozása, anyaggyűjtés projektmunkában Fizikátörténeti kiselőadás (Faraday)
4.	Számítási feladatok	
5.	Számítási feladatok	
6.	Dolgozat	
	Egyenáram (6 óra)	
7.	Az elektromos áram, egyszerű áramkör	Az elektromos áram fogalmának kialakítása egyszerű kísérletekkel , az áramerősség mérése. Áramforrás, áramkör.(gyümölcsből vagy zöldségből elektromos telepek készítése és feszültségeinek vizsgálata)
8.	Az elektromos ellenállás, Ohm törvénye	Elektromos ellenállás, Ohm törvénye, vezető ellenállása, az ellenállás hőmérsékletfüggése (szénrúd, grafitból vagy ellenálláshuzal ellenállásának vizsgálata)
9.	Feladatmegoldás Az áram hő, vegyi, és élettani hatása	Ohm törvényére Az áram munkája, hőhatása, teljesítménye, vegyi hatása, áramforrások, élettani hatás. Joule törvénye. (Az EKG-, EEG-felvételek kapcsán az emberi idegvezetés egyes diagnosztikai alkalmazásainak bemutatása.)
10.	Fogyasztók kapcsolása	Eredő ellenállás, soros kapcsolás, párhuzamos kapcsolás

11.	Feladatmegoldás	
12.	Dolgozat	
	Elektrodinamika (7 óra)	
13.	Bevezető óra Mágneses mező Tanulói kísérletek állandó mágnesekkel Az áram mágneses mezője Erőhatások mágneses mezőben	Alapkísérletek Mágneses pólusok, dipólus, mágneses indukció, indukcióvonalak, természetes és mesterséges mágnesek Mágneses megosztás, felmágnesezés. Iránytű készítése. Fluxus, tekercs, elektromágnes Lorentz erő. Áramvezetőre ható erő mágneses mezőben Szabad töltésre ható erő mágneses mezőben
14.	Az elektromágneses indukció	Mozgási, nyugalmi indukció jelensége egyszerű kísérletek bemutatása.
15.	Az elektromágneses indukció	Lenz törvénye, önindukció (Egyszerű generátormodell készítése)
16.	Feladatmegoldás	
17.	Váltakozó áram	Váltakozó feszültség és áram előállítása, főbb jellemzői ,effektív értékek, a váltakozó áram hatásai
18.	Elektromos gépek	Transzformátorok, generátorok és motorok működésének megfigyelése, fizikai magyarázata
19.	Dolgozat	
	Optika (12 óra)	

20.	A fényről általában	Optika felosztása, a fénysebesség mérése, fénytani alapfogalmak: fényforrások, árnyékjelenségek.
21.	A fényvisszaverődés	Fényvisszaverődés törvénye, tükrös és diffúz visszaverődés. Fényvisszaverődés görbült tükörfelületről. Fókuszpont, fókusz távolság
22.	A fénytörés	Fénytörés törvénye, törésmutató, abszolút törésmutató, teljes visszaverődés
23.	Feladatmegoldás, gyakorlás	
24.	Optikai képalkotás 1.	Optikai képalkotás, síktükör képalkotása, tárgytávolság, képtávolság, látszólagos kép Homorú tükör és gyűjtőlencse képalkotása. Nevezetes fénysugármenetek. Valódi kép, nagyítás fogalma. Leképezési törvény Lencsék fókusz távolsága, dioptria. Domború tükör és szórólencse képalkotása
25.	Feladatmegoldás, gyakorlás	
26.	Optikai eszközök	Sötétkamra, fényképezőgép, nagyító, fénymikroszkóp. Távcsövek, emberi szem.
27.	Feladatmegoldás	
28.	Hullámoptika 1.	Szín szóródás, színek, additív-, és szubtraktív színkeverés, lézerfény
29.	Hullámoptika 2.	Fényinterferencia szappanhártyán, olajfolton. Polárszűrő. Légköri fényjelenségek
30.	Összefoglalás	
31.	Témazáró dolgozat	
	Atomfizika, magfizika (15 óra)	

32.	A modern fizika születése	Atom, molekula, elem, ion, mól, tömeg-energia ekvivalencia, elektron, katódsugárcső.
33.	Albert Einstein munkásságáról	Tömeg-energia egyenértékűsége
34	A fényelektromos jelenség és a foton	fényelektromos jelenség, foton, M. Planck, hatáskvantum, kilépési munka, küszöbfrekvencia
35.	A fényelektromos jelenség gyakorlati jelentősége	Digitális fényképezőgép, napelem, fénymásoló, optoelektronika stb.
36	Az első atommodellek és a Rutherford-kísérlet	E. Rutherford, szórási kísérlet, Thomson-féle atommodell, Rutherford-féle atommodell, atommag
37.	Kiselőadások	Kiselőadás Thomson és Rutherford munkásságáról
38.	A Bohr-modell	N. Bohr, Bohr-féle atommodell, vonalas színek, elektronpálya, Bohr-sugár, alapállapot, gerjesztett állapot, ionizációs energia
39	Feladatmegoldás	
40.	Az elektron hullámtermészete	Anyaghullám, elektroninterferencia, L. De Broglie, elektronmikroszkóp, kettős természet.
41.	A kvantummechanikai atommodell	Kvantummechanikai atommodell, Heisenberg-féle határozatlansági reláció, W. Heisenberg, E. Schrödinger, hullámfüggvény, kvantumszámok
42.	Feladatmegoldás	
43.	Feladatmegoldás	
44.	Feladatmegoldás	

45.	Összefoglalás	
46.	Témazáró dolgozat	
	Radioaktivitás (12 óra)	
47.	Az atommag és a kötési energia Gyakorlás	Proton, neutron, nukleon, izotóp, erős magerő, tömegdefektus, kötési energia A periódusos rendszer alapján fontosabb elemek magösszetételének, kötési energiájának és stabilitásának tanulmányozása
48.	A radioaktivitás Feladatmegoldás, grafikonelemzés	Urán, radioaktivitás, Marie Curie, Pierre Curie, polónium, rádium, alfa-sugárzás, béta-sugárzás, gamma-sugárzás, bomlási törvény, leányelem Felezési idő, aktivitás
49.	A radioaktivitás orvosi alkalmazása és a sugárvédelem	Radioaktív nyomjelzés, sugárkezelés, PET, radon, effektív dózis, radioaktív kormeghatározás, Hevesy György
50.	Gyakorlás, kiselőadás	A radioaktivitás egyéb alkalmazásai
51.	A maghasadás és a láncreakció	Maghasadás, láncreakció, urán, moderátor közeg, Szilárd Leó, dúsított urán, szabályzórudak, sokszorozási tényező, atombomba
52.	Az atomerőművek	Atomerőmű, atomenergia, nyomottvizes (PWR) reaktor, Paks, Csernobil, Fukushima, gőzfejlesztő, hőcserélő, primer kör, szekunder kör, kondenzátor
53.	Gyakorlás	Animációk, kisfilmek
54.	Gyakorlás	A tanulók kisebb csoportokban anyagot gyűjtenek a leghíresebb nukleáris balesetekről és ezek következményeiről. Tudományos vita ezek környezetre gyakorolt hatásáról (pl. a Csernobil c. film részletei kapcsán)
55.	A magfúzió	Magfúzió, plazma, Teller Ede, ITER, fúziós bomba
56.	Gyakorlás (kiselőadás)	Esszé témák

57.	Összefoglalás	
58.	Témazáró dolgozat	
	Csillagászat (6 óra)	
59.	A gravitáció Gyakorlás, feladatmegoldás A Naprendszer	Kepler, Newton, Kepler-törvények, gravitációs törvény, Cavendish-kísérlet, gravitációs gyorsulás, árapály, kozmikus sebességek, súlytalanság Éggömb, csillagképek, Sarkcsillag, bolygók, holdtölte, telihold, újhold, napfogyatkozás, holdfogyatkozás, csillagászati egység, fényév, a Naprendszer objektumai
60.	Csillagok és galaxisok	A Naprendszer különleges objektumai (pl. üstökösök) Csillagok, fúzió, fehér törpe csillag, neutroncsillag, szupernova, fekete lyuk, Tejútrendszer, galaxis, kvazárok, sötét anyag
61.	Kozmológia Az űrkutatás és az űrhajózás eredményei és távlatai	Kozmológia, Hubble-törvény, ősrobbanás, kozmikus háttérsugárzás, sötét anyag, sötét energia Rakétatechnika, műhold, Gagarin, Apolló-program, holdra szállás, űrállomás, űrrepülőgép, űrszonda, űrtávcső
62.	Gyakorlás, tudományos viták Feladatmegoldás	Egy űrkutatással kapcsolatos játékfilm (részleteinek) megtekintése (pl. Gravitáció, Apollo 13), vita a filmjelenet hitelességéről
63.	Összefoglalás	
64.	Témazáró dolgozat	